

DOSSIER AVONTUURLIJK SPELEN

Over de inrichting van avontuurlijke speelruimte

Speelruimte is belangrijk voor een jeugdverblijf. Deze ruimte kan zich aan het jeugdverblijf of in de onmiddellijke omgeving bevinden. Bekendste voorbeelden zijn het speelterrein met allerlei toestellen of een afgebakende speelzone in het bos, maar spelen kan eigenlijk overal. Elke ruimte is geschikt om te spelen, als er maar voldoende aanleiding is.

Dit dossier focust op speelruimte met eenvoudige spelelementen die impulsen biedt aan kinderen en jongeren om avontuurlijk te spelen in en met de natuur. Beplanting, reliëf, water of wat ruw materiaal zijn vaak voldoende voor uren creatief spelplezier.

We proberen voldoende inspiratie te bieden om gras- en andere pleinen, in het bijzonder de eigen ruimte rondom het jeugdverblijf, om te vormen tot aantrekkelijke speelplekken voor jongens en meisjes van diverse leeftijden.

Plaats om te spelen

Het is belangrijk een open terrein af te wisselen met een meer gesloten terrein.

Heel wat jeugdverblijven beschikken over extra speelruimte rond het jeugdverblijf. En gelukkig maar. Uit een onderzoek van Toerisme Vlaanderen en Steunpunt Jeugd bij jeugdbewegingen (2001) blijkt immers dat vier omgevings-elementen doorslaggevend zijn bij de keuze van een jeugdverblijf: de aanwezigheid van een speelweide, een kampvuurplaats, een bosrijke omgeving en een verkeersarme buurt.

Deze omgevings-elementen zijn belangrijk om een heel eenvoudige reden: kinderen en jongeren willen spelen. Om dit mogelijk te maken, is gelukkig niet veel nodig. Een natuurrijke omgeving biedt al heel wat elementen waarmee ze aan de slag kunnen. Alleen moet het aantrekkelijk worden voorgesteld. Het moet een aanleiding tot spelen geven.

“Afwisseling en verrassing moeten vervat zitten in zowel het ontwerp van het terrein als de aanwezige spel- en natuurelementen.”

AFWISSELING EN VERRASSING

De leefwereld van kinderen en jongeren kennen is belangrijk om een terrein als goed speelterrein in te richten. Wat willen kinderen en jongeren? Ze willen rennen en springen, een plaats om te rusten, na te denken en te dromen, maar ook materiaal waarmee ze creatief aan de slag kunnen, waarmee ze kampen kunnen bouwen enz.

Afwisseling en verrassing zijn de belangrijkste uitgangspunten en moeten vervat zitten in zowel het ontwerp van het terrein als de aanwezige spel- en natuurelementen.

ANN RUMMENS DE WITTE HOEVE (ZICHEM)

Door de jaren heen valt mij op dat kinderen niet veel nodig hebben om plezier te maken. De meeste spelelementen halen ze uit de nabije omgeving, vaak uit de natuur. Het meest aantrekkelijk zijn de bomen waarin ze klimmen en boomhutten bouwen.

Waterspelen zijn ook populair. Belangrijk daarbij zijn kraantjes buiten het gebouw waar ze een tuinslang kunnen op aansluiten, zodat ze elkaar kunnen nat spuiten, een zwembad kunnen vullen om in te dobberen of een waterglijbaan kunnen maken.

Een nabijgelegen gracht die mijn terrein scheidt van het nabijgelegen veld van een boer, is ook een trekpleister. Vooral jongere kinderen spelen er graag. Ze maken dammen en durven wel eens het maïsveld inlopen, tot ergernis van de kampuutbater en de boer.

Verder zijn er de bosspelen en griezelspelen die in het donker moeten plaatsvinden, het zwemmen in nabijgelegen vijvers en niet te vergeten het kampvuur, dat de laatste avond van hun kampavontuur de slagroom op de taart is.

OPEN, GESLOTEN EN GEACCIDENTEERD TERREIN

Een open ruimte is praktisch en voor jeugdverblijven die tentengrond aanbieden, is het zelfs noodzakelijk. Maar wat kunnen kinderen en jongeren doen als er enkel een grote vlakte is? Gewoon rennen, georganiseerde pleinspelen spelen en diverse sporten beoefenen zoals voetbal. Toffe activiteiten, maar wie kinderen observeert, stelt vast dat er nog tal van andere spelvormen bestaan. Denken we hierbij aan verstoppen, materialen verzamelen, klimmen en klauteren. Spelvormen dus die op een groot grasplein of verhard terrein onmogelijk zijn. Daarom

- Houd er rekening mee dat een zandheuvel kort na aanleg een vierde krimpt.
- Gebruik voor het aanbrengen van reliëf voedselarme ondergrond en geen teelaarde. Zo voorkom je forse grasgroei, brandnetels en distels. Zaaï de zandheuvels in met inheemse wilde bloemenmengsels. Aardverschuivingen worden op deze manier tegengewerkt.
- De aanleg van reliëf moet niet te mooi of proper worden afgewerkt. Hierdoor wordt de tijdsduur van de grondwerken beperkt tot gemiddeld één dag.
- Om een groot terrein in te richten met avontuurlijk reliëf, heb je gemakkelijk meer dan 250 m³ grond nodig.

“Reliëf biedt heel wat uitdagingen: op een heuvel kan naar hartelust geklauterd worden, het kan dienst doen als uitkijktoren of er kan een glijbaan in verwerkt worden.”

is het belangrijk een open terrein af te wisselen met een meer gesloten terrein. Dit verhoogt de gebruiksmogelijkheden en maakt meerdere spelvormen mogelijk. Zo'n gesloten terrein richt je gemakkelijk in door verschillende natuurelementen te integreren, waarover verder meer.

Extra speelwaarde ontstaat ook door een combinatie met een geaccidenteerd terrein waar op een ruwe manier reliëf werd aangebracht. Reliëf biedt heel wat meer uitdagingen: op een heuvel kan naar hartelust geklauterd worden, het kan dienst doen als uitkijktoren of er kan een glijbaan in verwerkt worden.

Ook waterpartijtjes zijn in een reliëfrijke gebied gemakkelijker te realiseren. Om wateroverlast te vermijden, wordt de helling best voldoende ver van het jeugdverblijf aangelegd. Het water wordt bovendien best van het jeugdverblijf weggeleid.

Tips:

- Een zandheuvel voor kinderen tot 8 jaar is maximaal 3 meter hoog en best niet te steil. Voor de leeftijdscategorie 8 tot 13 jaar mag dit tot 5 meter hoog zijn en kan het al wat steiler zijn. Voor jongeren vanaf 13 jaar mag het nog hoger.

REGELGEVING VOOR RELIËFWIJZIGINGEN

Het aanbrengen van reliëf kan onderhevig zijn aan wetgeving. Zo moet je voor reliëfwijzigingen van meer dan 50 cm over een omgevingsvergunning beschikken. Is het lager, dan kan deze vergunning ook in bepaalde gevallen nodig zijn. Meer info kan je vinden op www.omgevingsloketvlaanderen.be/aanvraag-omgevingsvergunning. Om volledige zekerheid te hebben, neem je best nog eens contact op met de gemeente.

De eenvoudigste manier om reliëf aan te brengen, is grond afgraven en meteen gebruiken op hetzelfde terrein. Dan hoef je niet te voldoen aan de grondverzetregeling die wil voorkomen dat vervuilde grond verplaatst wordt naar bijvoorbeeld een speelruimte. Wel kan de 'code goede praktijk' van OVAM van toepassing zijn. Deze code is van toepassing wanneer de verplaatste grond meer dan 250 m³ is of mogelijks vervuilde is. Dan is een technisch verslag en bodemattest nodig. Meer info op www.ovam.be.

Natuurlijke spelelementen, spelen met natuurelementen

Een perfect overzichtelijk en gemakkelijk te onderhouden speelterrein is de beste keuze vanuit het efficiënt beheer van een jeugdverblijf, maar vanuit het standpunt van de jongeren zijn dit vaak terreinen waar weinig te beleven valt. Graag geven we wat suggesties om het speelterrein kindvriendelijker te maken. Dit betekent eventueel wel wat extra werk op het vlak van aanleg en onderhoud.

**AGNES ESSERS
BIVAK HOUTENVELD
(OPOETEREN)**

De kleine bosjes binnen het domein Houtenveld nodigen uit tot het bouwen van kampen. De kampen zijn zo mooi en soms zeer vernuftig gemaakt waardoor ik het zelf soms jammer vind dat ze de kampen moeten afbreken. Maar ja, anders hebben de volgende groepen geen bouwpret meer.

**PAUL VICTOOR
DE LORK (HEUVELLAND)**

Bij ons in De Lork hebben we een aantal boomstammen kruiselings op elkaar vastgelegd als startpunt voor het bouwen van kampen. Maar een kromgroeïende notenboom is blijkbaar het meest aantrekkelijk!

LAGE BEGROEIING

Lage begroeiing verhoogt de spelmogelijkheden. Struiken en planten zijn dan hindernissen voor een achtervolgingsspel of de ideale plek om zich te verstoppen. Maar het kan ook vervelend zijn. Sommige planten veroorzaken brandwonden of trekken hinderlijke insecten aan. Andere zijn giftig of dragen giftige vruchten. Deze planten worden best vermeden.

“Beplanting heeft naast het spelelement ook een belangrijke educatieve waarde.”

Tips:

- Kies voor meerdere inheemse planten die tegen een stootje kunnen en snel groeien.
- Scherm de pas aangeplante lage begroeiing af tot ze volgroeid is. Dit duurt ongeveer 4 tot 5 jaar.
- Een overzicht van giftige planten vind je op de website van de Nationale Plantentuin van België (www.plantentuinmeise.be/nl/overig/Giftige_planten) of in de gratis app ‘eerste hulp’ van het Rode Kruis.

Andere ‘vervelende’ planten zijn bramen of doornachtige struiken. Daarin spelen is zo goed als onmogelijk waardoor ze net als een haag kunnen dienen als natuurlijke afscheiding en kinderen en jongeren beschermen tegen gevaarlijke situaties zoals een drukke straat of een diepe gracht.

Tips:

- Is de natuurlijke afscheiding onvoldoende, dan zorgt bedrading voor extra veiligheid.
- Een alternatief voor de natuurlijke afscheiding kan een takkenwal zijn, eventueel overgroeïd door klimplanten.

Beplanting kan bovendien gebruikt worden als ijkpunt voor bepaalde activiteiten of kan de speelruimte indelen in zones voor kleine kinderen, tieners en begeleiding.

Beplanting heeft naast het spelelement ook een belangrijke educatieve waarde, zeker voor jeugdverblijven waar op geregelde tijdstippen natuurklassen plaatsvinden. Een gevarieerd aanbod is in dit geval een must. Kies zowel voor planten die in de winter hun bladeren verliezen als behouden, planten met eetbare vruchten en verschillende soorten bloemen. Planten trekken bovendien tal van dieren aan. Zelfs de aanwezigheid van giftige planten, struiken of bomen kan je nuttig aanwenden voor educatieve doeleinden, je kan bijvoorbeeld informatieve borden plaatsen waarop de gevaren vermeld staan.

BOMEN EN TAKKEN

Een stevige klimboom is een topattractie. Wie zo’n boom aan het jeugdverblijf heeft, zal dit ongetwijfeld beamen. Maar bomen op een speelterrein zijn niet en-

Wie geen klimboom heeft, kan houtblokken en kleine of grote boomstammen aanbrengen.

kel zinvol als spelelement. Ze bieden de speelruimte bescherming tegen zon en wind. Zelfs tegen de regen biedt het bladerdek een beperkte bescherming.

Tips:

- Niet elke boom groeit eender waar. Houd bij de boomkeuze dus rekening met de bodemgeschiktheid. Je kan hiervoor een gratis programma downloaden op www.inbo.be. Ben je geen computerliefhebber, dan kan je ook bij een boswachter terecht voor boomadvies. Contactgegevens kan je opvragen bij de provinciale zetels van het Agentschap Natuur en Bos.
- Goede klimbomen zijn bijvoorbeeld wilgen, haagbeuken of essen.
- Knotten doe je best in de periode vanaf november tot begin maart, wanneer de bomen geen bladeren meer hebben, de knoppen niet op springen staan en het niet te hard vriest. Om het gevaar op inrotten te voorkomen, loopt het zaagvlak best lichtjes af. Zo kan regen er gemakkelijk aflopen.

Wie geen klimboom heeft, kan houtblokken en kleine of grote boomstammen aanbrengen. Die dienen bijvoorbeeld voor allerlei evenwichtsoefeningen of gewoon om op te zitten. Worden ze niet verankerd, dan kunnen kinderen en jongeren ze creatief aanwenden voor andere activiteiten. Met palen en wat sjortouw worden al snel hele constructies gebouwd.

Kleinere dode takken worden dan weer gesprokkeld voor het kampvuur, om kampen te bouwen of om een takkenwal verder aan te vullen zodat verstopten mogelijk wordt. Voor een takkenwal zijn de takken van de hazelaar het meest

ALLE HULP WELKOM

Kinderen als expert

De experts van de speelruimte zijn de kinderen en jongeren zelf. Alvorens je plannen uit te voeren, kan je hen feedback vragen. Misschien hebben zij nog wat tips in petto. Als uitbater kan je gemakkelijk de verblijvende groepen bevragen, maar daar stopt het meestal. Hen laten meehelpen bij de inrichting van de speelruimte zal minder evident zijn. Een andere mogelijkheid is het betrekken van de lokale jeugdverenigingen. Zij kunnen dan helpen met het uittekenen en de inrichting van hun ideale kamp- en spelterrein. Als tegenprestatie kan je, wanneer geen groepen verblijven, het terrein voor hen openstellen. Op die manier verhoog je ook de sociale controle.

Andere experts

Inspiratie en advies voor de inrichting van goedkope en eenvoudige avontuurlijke speelruimte kan je vinden via www.springzaad.nl. Weet je niet hoe te beginnen, dan kan je eventueel een samenwerkingsverband opzetten met een opleiding landschapsarchitectuur. Leerlingen kunnen als stageopdracht een ontwerp maken en deze terugkoppelen met ervaringsdeskundigen. Scholen die het inrichten van avontuurlijk speelruimtes in hun opleidingspakket hebben, zijn de tuinbouwschool in Melle (www.tuinbouwschool-melle.be) en de Erasmus Hogeschool Brussel, Campus Jette - opleiding landschaps- en tuinarchitectuur (www.ehb.be).

Met medewerking van de gemeente

Als uitbater kan je zoeken naar een win-winsituatie met de gemeente. In ruil voor bijvoorbeeld het openstellen van je domein, kan je misschien beroep doen op de diverse gemeentediensten om grondwerken uit te voeren, voedselarme ondergrond aan te voeren, een ontwortelde of gekapte boom te leveren of overschotten van bouwmaterialen die in het ontwerp passen aan te leveren. Voorbeelden van dergelijke samenwerkingsverbanden zijn terug te vinden in Zwijndrecht, Zulte en Diksmuide.

**PIETER NUYTINCK
OVERDIJZERS (EEKLO)**

Lange tijd hadden we een grote half ingegraven rioolbuis: je had dan én een heuvel én een speelbuis waar mening kamp in werd gemaakt. Nu is de grote blikvanger de konijnenpopulatie rondom onze terreinen, ooit door iemand vrijgelaten en nu vermenigvuldigd. Ze zijn redelijk tam en komen vrij dicht tot bij de mensen. Leuk om achterna te zitten...

**PATRICK VAN DEN
MEERSSCHAUT
'T BAKKERSHOF (MERELBEKE)**

De aanwezigheid van dieren waaronder veel loslopende kippen en konijntjes geven kinderen al gauw aanleiding deze te strikken en te knuffelen. Pony's, ezels en paarden kan men hooi voeren. Allemaal mooie dingen, maar als uitbater moet je wel oog hebben voor de veiligheid van kinderen. Daarom is het belangrijk om bij aankomst van de groepen de regels kenbaar te maken en controle uit te voeren of te laten uitvoeren door de begeleidende monitoren.

Kiezels en keien bieden gelijkaardige spelmogelijkheden als aarde, zand, leem of klei.

geschikt omdat ze in tegenstelling tot andere dode takken minder krimpen.

Bijzonder zijn wilgentakken. Je kan deze takken gebruiken om een wilgenhut of een wilgentunnel te vlechten. Wat eerst een bruine doorzichtige constructie is, wordt na verloop van tijd mooi groen.

WATER

Water trekt aan, of het nu stromend of stilstaand is. In een vijver, poel of gracht creëer je speelgelegenheid door materiaal aan te brengen om bijvoorbeeld een brug of vlot te bouwen, of door in het water een evenwichtsbalk te plaatsen. Natuurlijk mag daarbij de veiligheid niet over het hoofd gezien worden.

Tips:

- Waar gespeeld wordt, zijn oevers best niet te steil en het water ondiep zodat verdrinken quasi onmogelijk wordt.
- De oever wordt best gecontroleerd. Waar voeten blijven steken, worden best ronde kiezels aangebracht.
- In stilstaand en bemest water gedijen algen en bacteriën (zoals salmonella). Daarom worden dieren rond het water best gemeden.
- Kan in het water gezwommen worden, houd dan rekening met de Europese zwemwaterrichtlijn. Informatie en een brochure kan je verkrijgen via het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid (www.zorg-en-gezondheid.be).

Indien mogelijk scherm je ook een stukje vijver, poel of gracht af, zodat waterplanten en dieren zoals vissen en kikkers in dat gedeelte niet gestoord worden. Zo kunnen kinderen en jongeren spelenderwijs de natuur leren ontdekken. Voor de natuurwaarde is het dan weer wel beter dat de oever voldoende steil is.

Voor terreinen zonder natuurlijke waterpartijen kan regenwater via allerlei open

kanaaltjes naar een open waterreservoir geleid worden waar bijvoorbeeld steentjes liggen om mee te plonsen of drijvende houtsnippers. Of misschien willen jongeren het waterreservoir gebruiken als groepsvoetbad. Voorzie dan voldoende zitmogelijkheden. Het regenwater kan ook afgeleid worden naar een kom waar het langzaam infiltreert in de bodem. Op die plaats ontstaat dan een tijdelijke modderpoel.

AARDE, ZAND, LEEM OF KLEI

Spelen met zand, leem of klei is eveneens leuk. En als er nog wat water wordt toegevoegd, kan de pret helemaal niet op. Maar ook hier geldt hetzelfde principe: het moet uitnodigen.

Leg op plaatsen waar gespeeld mag worden, bijvoorbeeld de zandbak of de afgebakende zandspeelplekken, wat oude potten en diverse vormen zodat er meer mogelijk is dan enkel putten graven. Leem en klei bieden nog wat meer mogelijkheden: zo zijn ze de ideale ingrediënten voor het boetseren van kunstwerkjes of het bouwen van oventjes of hutten.

Bouwen met leem

- Vlecht een constructie met wilgentakken.
- Meng leem (eventueel met extra water) met stro en plak deze als voorbeeld op de constructie.
- Laat kinderen en jongeren verder aanvullen.

STENEN

Grote stenen kunnen stapstenen zijn van een avontuurlijk pad of een handig hulpmiddel om water over te steken. Een goede opeenstapeling ervan leidt tot kleine klim- en klauterpartijtjes. Uiteraard mogen de stenen niet verschuiven.

Kiezels of keien kunnen ook deel uitmaken van het speelterrein zelf. Kiezels en keien bieden namelijk gelijkaardige spelmogelijkheden als aarde, zand, leem of

klei. Zeker in het bijzijn van water kunnen daarmee kleine waterlopen gevormd worden of dammetjes gebouwd. Kiezels kunnen in bepaalde gevallen bovendien dienen als valdemping.

VUUR

Avontuurlijk spelen met vuur is uit den boze. Toch is het een waardevol natuurelement dat, mits goede afspraken, z'n plaats in de speelomgeving verdient. Zo kan een kampvuurplaats geïntegreerd worden in de zitkring. Om het vuur in te perken, kan de kampvuurcirkel afgebakend worden met stenen of een brandton.

EXTRA SPELELEMENTEN

De speelruimte kan je uiteraard nog met andere elementen vorm geven. Een betonnen rioleringsbuis onder een zandheuvel zal zeker aanspreken. Maar het hoeft niet altijd zo groots te zijn: met andere materialen zoals bakstenen, planken, paletten, autobanden en andere ruwe materialen gaan kinderen eveneens creatief aan de slag. Hiermee gaan ze experimenteren waardoor de materialen telkens een andere invulling krijgen.

Wie bij de inrichting nog verder wil gaan, kan ergens een krijtbord of schildermuur voorzien, of enkele hangmatten ophangen.

Dieren hebben ook een aantrekkingskracht op kinderen en jongeren. Ze houden ervan de dieren te strelen, knuffelen of voederen. Bij bepaalde dieren kan dit gemakkelijk zonder begeleiding, bij andere dieren is dit uit veiligheidsoverwegingen of dierenwelzijn zo goed als onmogelijk.

Boswachter aan het woord

Vlakbij Leuven ligt het grootste gemengde loofboscomplex van Vlaanderen: het Meerdaalwoud en het Heverleebos. Het Agentschap voor Natuur en Bos beheert deze natuurparel zorgvuldig en wil er ook voor zorgen dat jong en oud kan genieten van het bos. Zo is er speciaal voor kinderen een avontuurlijk speelbos ontwikkeld. Wij spraken met Hugo Nackaerts, boswachter en drijvende kracht achter het speelbos.

Hoe is het avontuurlijk speelbos in het Meerdaalwoud tot stand gekomen?

Een bos heeft meerdere functies waarvan recreatie één is. Voor de recreatieve functie werden 10 jaar geleden speelzones afgebakend. Deze speelzones liggen in minder kwetsbaar bosgebied waar naaldbomen in een zandrijge ondergrond staan. Op deze plaatsen werden spelelementen ingebouwd.

Er bestaan veel speelbossen zonder spelelementen. Waarom werden deze spelelementen hier wel ingebouwd?

Om duidelijk te maken dat dit een recreatieve zone is. Kinderen en jongeren worden op die manier gestimuleerd daar te spelen. Dit werkt voortreffelijk.

Hoe moeten we ons het speelbos voorstellen?

Het is een parcours met een tiental spelelementen bestaande uit natuurlijk materiaal. Zo wordt de omgeving niet verstoord. Ook vind je borden met natuurvragen voor kinderen en jongeren. Op die manier leren ze spelenderwijs de natuur beter kennen. Tot slot is er ook een centrale plaats waar ouders of begeleiding een goed zicht hebben op een deel van het parcours. Het dient ook als picknickplaats.

Welke leeftijdsgroepen trekt het speelbos aan?

Het speelbos is voor iedereen toegankelijk en wordt ook door diverse leeftijdsgroepen gebruikt. Het parcours is vrijblijvend.

Wie zich niet geroepen voelt om bijvoorbeeld piramides te maken met de aanwezige takken, kan gemakkelijk naar de volgende post gaan.

Welke elementen werden ingebracht?

Er is een petanquespel met houten schijven, een draak en een slang waarop je kan kruipen en een xylofoon. Die xylofoon is een geluidsspeeltuig waarop je kan spelen. Educatieve borden leggen hier met een vraag een link naar het geluid van de specht. Eenzelfde educatieve link wordt gelegd aan de gracht. Deze gracht kan je oversteken met een dik touw, zoals in de film Tarzan, wat doet denken aan klimplanten. De hutten die ze kunnen bouwen, verwijzen naar de slakken.

Werd er reliëf aangebracht?

Ja, er is een gracht gegraven die zeer intensief bespeeld werd. Nu is de aantrekkingskracht wat verdwenen omdat de randen geërodeerd zijn. Als oplossing wordt een constructie uitgewerkt die een nieuwe steile wand mogelijk moet maken en de erosie moet tegengaan. Hiervoor zullen we o.a. een rubberen mat gebruiken.

Moeten andere toestellen vaak vervangen worden?

Het speelbos is voortdurend in evolutie. Doordat we gebruik maken van natuurlijke materialen, kan een toestel beginnen rotten waardoor het aan vervanging toe is. Dit is dan de aanleiding om iets nieuw te ontwikkelen.

Hoe heb je dit alles ontwikkeld?

De spelelementen heb ik intuïtief ontworpen. Inspiratie heb ik gevonden in onze naburige landen. Wij hinken op vlak van avontuurlijk buitenspelen nog heel wat achterop.

Voldoen alle spelelementen aan de veiligheidsvereisten?

Bij aanvang van het project bestonden de kb's op de speelter-

“Het speelbos is voor iedereen toegankelijk en wordt ook door diverse leeftijdsgroepen gebruikt.”

Op vlak van veiligheid speelt ook de hoogte van de spelelementen een belangrijke rol. Het voorzien in valdemping is vanaf een zekere hoogte noodzakelijk.

reinen en de speeltoestellen niet. Sindsdien heb ik een cursus gevolgd en zijn de toestellen in regel. Enkele toestellen hebben we moeten verwijderen, anderen werden aangepast. De aanpassingen konden we gemakkelijk zelf doen, maar de keuring hebben we laten uitvoeren door een externe instantie, gewoon voor de zekerheid. Eigenlijk komt het erop neer dat je zware ongelukken moet vermijden. Onze slang bijvoorbeeld, was gevaarlijk omdat kinderen tussen de takken konden vallen en hierdoor het hoofd konden klemmen. Dit zorgt voor verstikkingsgevaar. Op vlak van veiligheid speelt ook de hoogte van de spelelementen een belangrijke rol. Het voorzien in valdemping is vanaf een zekere hoogte noodzakelijk.

Wat was het kostenplaatje van het project?

Daarop kan moeilijk een bedrag geplaatst worden. Hout, het basismateriaal van de meeste speeltoestellen, halen we uit onze bossen. Het verder uitwerken gebeurt tijdens de arbeidssuren en met het eigen werkmateriaal. Wat we soms in onze budgetten moeten voorzien, zijn enkele kleinere aankopen, zoals het touw of de opvangnetten. Onderhoud, controle e.d. maken het beheer van een speelbos wel heel wat duurder dan het reguliere bosbeheer.

INTERESSANTE PUBLICATIES

Jeugd bij bosjes (Steunpunt Jeugd)

Dit boek geeft inspiratie aan iedereen die werk wil maken van meer en betere groene speelruimte.

Vrij spel voor natuur en kinderen (Willy Leufgen en Marianne Van Lier)

Een rijk geïllustreerd boek waarin tal van mogelijkheden worden aangeboden om buitenruimte op een andere manier in te richten dan we tot nog toe gewoon zijn.

Zie ook www.springzaad.nl/handboek.php

Goe gespeeld! (VIRUS)

Een pak tips en info over ruimte om te spelen, het belang van beweging, spelen in georganiseerd en niet-georganiseerd verband, avontuur, in 't groen, risico's, tolerantie en vuile speelkieren.

Zie ook www.goegespeeld.be

Inrichting van de speelruimte

TERREIN MET OF ZONDER BEPLANTING

Bij een open terrein kan je voor de inrichtingsschets van de gewenste speelruimte vertrekken van een blanco blad. Anders is het voor een terrein waar beplanting reeds aanwezig is. Daar vertrek je best vanuit de bestaande situatie.

Bomen worden in de mate van het mogelijke behouden. Nieuwe bomen planten is niet evident: het vergt een hele tijd vooraleer ze een zekere grootte hebben en de jonge beplanting is zeer kwetsbaar.

Tips:

- Om bestaande bomen niet te beschadigen, mag er geen grondverzet of verharding worden aangebracht in de wortelzone van de bomen.
- Om jonge bomen te beschermen, wordt best een houten schutting geplaatst.

Ook bestaande wandel- en loopwegen worden in het plan best geïntegreerd. Deze wegen zijn vaak de kortste of gemakkelijkste verbindingswegen naar een andere aantrekkelijke locatie. Deze wegen versperren met beplanting of draad heeft weinig zin. De planten zullen geen groeikansen krijgen en de bedrading raakt snel beschadigd.

“Aantrekkelijk zijn sowieso hoeken waar niet iedereen zomaar zicht op heeft. Het kunnen beschutte plekjes zijn of een plaats met een ‘podium’.”

Wandel- en loopwegen aanduiden kan met stapstenen of boomschijven. In een weide met hoog gras kan dan weer selectief gemaaid worden. Veel verschillende paden zijn bovendien leuk. Op een terrein met veel plaats, kunnen de paadjes zelfs uitgroeien tot een heus doolhof.

VERSCHILLENDE ZONES

Iedereen houdt van spelen. Alleen krijgt het woord spelen afhankelijk van de leeftijd een andere invulling. Wat voor kinderen avontuurlijk en aantrekkelijk is, is dit waarschijnlijk minder voor jongeren. Daarom wordt bij de inrichting van de speelruimte best rekening gehouden met de verwachtingen van diverse leeftijdsgroepen. Wanneer er voldoende speelruimte is, kan je impliciet zones inrichten voor diverse leeftijdsgroepen. Zo kan je werken met diverse hoogtes en hellingsgraden zoals beschreven op pagina 5. Worden er spelelementen aangeboden met een groter risico, dan is natuurlijk een duidelijkere scheiding aangewezen, bijvoorbeeld wanneer een springplank geplaatst wordt aan een zwembijver.

Een variatie aan plekken is niet enkel leeftijdsgebonden. Er kan ook een onderscheid gemaakt worden in een plek voor constructiespel, actief bewegingsspel en rustig fantasiespel. Aantrekkelijk zijn sowieso hoeken waar niet iedereen zomaar zicht op heeft. Het kunnen beschutte plekjes zijn of een plaats met een ‘podium’. Een zitput is daarvan een mooi voorbeeld. Wie zo’n zitput uitwerkt, houdt best rekening met de waterafvoer zodat de put na harde regenval bruikbaar blijft.

WETGEVING VOOR SPEELTOESTELLEN

Volgens het kb op de speeltoestellen (kb van 28 maart 2001) is een speeltoestel “een product bestemd voor vermaak of ontspanning, ontworpen of kennelijk bestemd om te worden gebruikt door personen die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt, waarbij uitsluitend van zwaartekracht of fysische kracht van de mens gebruik wordt gemaakt en bestemd voor collectief gebruik op een tijdelijk of blijvend spelterrein”. Er wordt pas van een spelterrein (kb van 28 maart 2001) gesproken “als minstens één speeltoestel aanwezig is”. Meer info op www.cjt.be/ondersteuning/speeltoestellen.

Wanneer er geen speeltoestellen staan, zijn geen van beide kb’s van toepassing. Dit wil echter niet zeggen dat alles kan. Als eigenaar moet je rekening houden met de wet van 9 februari 1994 betreffende de veiligheid van producten en diensten. Zonder dat er normen zijn, moet je als eigenaar de risico’s inschatten. Je moet de speelruimte met andere woorden beheren als goede huisvader. Giftige planten of het voorzien van spelelementen aan diep water horen op plaatsen waar kinderen spelen, niet thuis. Waar gespeeld wordt met water, wordt best nagegaan of het best nagegaan of het drinken ervan geen ernstige gevolgen kan hebben.

Foto's: Steunpunt Jeugd, De Kluis en Hilde Vanderlinden.

